

FYLKESMANNEN I OSLO OG AKERSHUS

Sosial- og familieavdelingen

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Deres ref.: 13/3002   Deres dato: 11.10.2013   Vår ref.: 2013/14396-9 S-SOS   Saksbehandler: Eva Annie Bjørgen   Dato: 14.01.2014

HØRINGSUTTALELSE - FORSLAG TIL ENDRING AV § 5 I FORSKRIFT OM SOSIALE TJENESTER FOR PERSONER UTEN FAST BOPEL I NORGE

Fylkesmannen i Oslo og Akershus viser til departementets høringsbrev av 11.10.2013 med tilhørende høringsnotat. Endringsforslaget innebærer at forskriftens § 5 får et nytt annet ledd der kommunen i NAV gis hjemmel til i visse tilfeller selv å innhente oppdatert informasjon fra utlendingsmyndighetene om en persons oppholdstatus.

Innledende bemerkninger

Fylkesmannen i Oslo og Akershus er, som departementet, opptatt av at det er viktig å sikre at vedtak etter lov om sosiale tjenester i NAV bygger på riktig faktisk grunnlag. Videre er vi enig i at praksis på området bør være mest mulig ensartet. Vi er imidlertid usikre på om forslaget til endring i tilstrekkelig grad ivaretar disse hensynene.

Taushetsplikten

Fylkesmannen i Oslo og Akershus legger til grunn at hensynet til taushetsplikten tilsier at opplysninger fra utlendingsmyndighetene om en persons oppholdsstatus ikke kan innhentes uten at det foreligger samtykke fra den det gjelder. Dersom en søker ikke selv i tilstrekkelig grad belyser sin oppholdsstatus, og heller ikke gir samtykke til at NAV-kontoret kan innhente nødvendige opplysninger om dette, vil NAV-kontoret kunne mangle tilstrekkelig grunnlag for å ta stilling til hvorvidt søkeren har fulle eller begrensede rettigheter etter loven. Konsekvensen vil da kunne bli at søknad om støtte avslås.

Vi ser at det av rundskriv hovednr. 35 til lov om sosiale tjenester i NAV under pkt. 5.43.2.7 framgår at det unntaksvis kan være adgang til å innhente opplysninger fra andre offentlige organer uten at samtykke foreligger, herunder opplysninger om oppholdsstatus. Dersom taushetsplikten ikke anses å være til hinder for slik innhenting av opplysninger uten samtykke, er det viktig at adgangen framgår av lov eller forskrift, og ikke kun i rundskrivs form. Vi ber departementet vurdere om det i så fall bør framgå av bestemmelsen at opplysningene om nødvendig kan innhentes uavhengig av hvorvidt samtykke foreligger.

Særlige utfordringer på området

Vår erfaring er at NAV-kontorene i henhold til utredningsplikten i forvaltningsloven § 17, innhenter dokumentasjon og oppdaterte opplysninger der de finner det nødvendig. Det som framstår som utfordrende i mange tilfeller, er hvordan opplysningene som gis, skal brukes.

De problemstillinger som er mest aktuelle for tiden, er hvordan kommunen i NAV skal forholde seg til de tilfeller der en EØS-borger har registreringsbevis, men grunnlaget for utstedelsen er bortfalt, eksempelvis gjennom tap av arbeid. Vi ser at NAV-kontorene i slike tilfeller ofte tar kontakt med utlendingsmyndighetene for å få avklart oppholdsstatus. Utlendingsmyndighetenes praksis i tilfeller der grunnlaget for oppholdsrett er bortfalt, synes å være at det gis tilbakemelding til NAV-kontoret om at vedkommende ikke lenger har lovlig opphold. Slik tilbakemelding gis gjerne pr. telefon, men vi har også sett at tilbakemeldinger er blitt gitt skriftlig fra politiet. Utlendingsmyndighetenes vurdering ser imidlertid ut til å være foretatt uten at det er truffet noen avgjørelse i vedtaks form, og uten at forholdet kan påklages. Vi ser i enkeltsaker at uttalelser fra utlendingsmyndighetene om at grunnlag for opphold er bortfalt, blir lagt til grunn av NAV-kontoret ved vurderinger av søknader om stønad etter lov om sosiale tjenester i NAV, og søknader avslås på dette grunnlag.

Som det framgår av høringsnotatet, er det utlendingsmyndighetene som skal avgjøre hvorvidt en person har lovlig opphold. Av rundskriv hovednr. 35 framgår det at registreringsbeviset som utgangspunkt skal legges til grunn som dokumentasjon på lovlig opphold i Norge, og at NAV-kontoret ikke skal foreta noen vurdering av søkerens oppholdsgrunnlag. Fylkesmannen i Oslo og Akershus forstår regelverket slik at dersom et registreringsbevis for en EØS-borger ikke skal kunne legges til grunn som dokumentasjon på lovlig opphold i Norge, må registreringsbeviset for de tilfeller der oppholdsretten ikke lenger er til stede, tilbakekalles. Dette skjer imidlertid svært sjelden ut fra dagens praksis. Vi finner det i strid med prinsippet om forsvarlig saksbehandling å legge opp til en praksis der NAV-kontorene på bakgrunn av telefonsamtaler og eventuelt skriftlige tilbakemeldinger fra utlendingsmyndighetene skal måtte foreta vurderinger av søkeres oppholdsrett. Etter vår oppfatning gjelder dette også selv om det ikke skulle være tvil om at vilkårene for at en persons oppholdsrett materielt sett ikke lenger er til stede. En slik praksis vil etter vårt syn ikke i tilstrekkelig grad ivareta hensynet til søkerens rettssikkerhet. Vi anser derfor at det er behov for en tydeliggjøring av regelverket på området.

Med hilsen

Bente Rygg
avdelingsdirektør

Grete Finstad
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent.

Kopi:
Alle landets Fylkesmenn
Arbeids- og velferdsdirektoratet